

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมประเภทของการให้บริการ อีกทั้งการท่องเที่ยวยังมีความเกี่ยวเนื่องทำให้เกิดอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ เช่น ร้านอาหาร ธุรกิจโรงแรม ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งก่อให้เกิด การจ้างงานในระดับต่างๆ ก่อให้เกิดการลงทุน ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับหนึ่ง โดยในปี พ.ศ. 2553 สร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวน 585,961.80 ล้านบาทและเป็นอุตสาหกรรมที่ผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศ ดีขึ้น(กรมการท่องเที่ยว, 2553)

เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว (tourism industry) มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น มีการเปิดตัวแหล่งท่องเที่ยวใหม่และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ เมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจึงจำเป็นต้องเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวบางสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวจัดเป็นสินค้าสาธารณะ (public goods) ซึ่งไม่สามารถปิดกั้นผู้ใดให้เข้ามาใช้ประโยชน์ ทำให้ควบคุมดูแลยากกว่าสินค้าอื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง (สมพร, 2543)

เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2543 คณะรัฐมนตรีได้มีอนุมัติให้ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไทย และท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายใต้การส่งเสริมพัฒนาชนบทและชุมชน (มพช.) ซึ่งโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านเกษตรนี้ อยู่ภายใต้การสนับสนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยได้มีการคัดเลือกพื้นที่ ของหน่วยงานในส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นสถานที่สวยงาม มีกิจกรรมทางการเกษตรที่น่าสนใจเหมาะสำหรับท่องเที่ยว ครั้งแรกจำนวน 9 แห่ง และต่อมาได้มีการคัดเลือกเพิ่มเติมเป็น 15 และในปี 2551 คัดเลือกพื้นที่เพิ่มเติมเป็น 18 แห่ง ตามลำดับ จึงเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่างๆ ที่ทำการวิจัยพัฒนา และค้นคว้าด้านการเกษตร เปิดสถานที่เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวและให้ความรู้ด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543)

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยไม้ผลเศรษฐกิจในภาคตะวันออก ในปีพ.ศ. 2545 ได้รับงบประมาณโครงการตามมาตรการเสริมการพัฒนาชนบทและชุมชน (มพช.) ให้พัฒนาปรับปรุงพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนควบคู่กับเป็นแหล่งความรู้ทาง

วิชาการ เมื่อเปิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้มีผู้สนใจเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2554 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 29,678 คน (ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี, 2554)

จากการที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี เป็นสินค้ากึ่งสาธารณะรูปแบบหนึ่ง แม้ว่าจะสามารถเก็บค่าเข้าชมสถานที่ได้ แต่ไม่สามารถกำหนดราคาที่เหมาะสมในตลาดได้เหมือนสินค้าอื่นทั่วไป อีกทั้งไม่สามารถกีดกันการเข้าไปใช้ประโยชน์ของบุคคลอื่นได้ จึงก่อให้เกิดความล้มเหลวของระบบตลาด เป็นผลให้มูลค่าที่แท้จริงของพื้นที่ไม่เปิดเผยและไม่ปรากฏออกมาในรูปตัวเงินอย่างชัดเจนในขณะที่ผลตอบแทนต่อการในพื้นที่ในรูปแบบอื่นๆ สามารถปรากฏออกมาในรูปตัวเงินได้ ดังนั้นการศึกษาถึงมูลค่าประโยชน์ของพื้นที่ในแง่ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการวางแผนการใช้ทรัพยากร อีกทั้งที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาถึงมูลค่าที่แท้จริงของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี (สมพร, 2543)

ดังนั้นการศึกษา เพื่อประเมินมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงมูลค่าด้านต้นทุนการของสถานที่และสามารถนำมูลค่าที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการจัดการศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ได้อย่างเหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินมูลค่าด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro-tourism) ของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี
2. เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปประกอบการจัดทำแผนงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้
พื้นที่ทำการศึกษา ได้แก่ พื้นที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวชุมชนวิจัยพืชสวนจันทบุรี โดยสอบถามเฉพาะ นักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเท่านั้น

การศึกษาค้างนี้ จะทำการประเมินมูลค่าด้านนันทนาการเพียงด้านเดียว มีรวมถึงประโยชน์ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระยะเวลาในการศึกษา จะเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

1.5 นิยามศัพท์

นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนทุกระดับที่เดินทางมายังชุมชนวิจัยพืชสวนจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งการเรียนรู้พืชสวนทางภาค ตะวันออกของไทย

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวน เกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ สถานที่ ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร การผลิตทาง การเกษตร ที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและผลิตผลในกิจกรรมทาง การเกษตรในลักษณะต่างๆ พร้อมทั้งได้รับความรู้ ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น

ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการเดินทางจากเขตที่อยู่อาศัย ของนักท่องเที่ยวถึงชุมชนวิจัยพืชสวนจันทบุรี โดยค่าใช้จ่ายในการเดินทางประกอบด้วย

1) ค่าพาหนะ เช่น ค่ารถโดยสาร ค่าเช่าเหมารถหรือค่าน้ำมันรถ ค่าซ่อมแซมรถ ระหว่างเดินทาง

2) ค่าที่พัก (กรณีที่พักค้างคืน)

3) ค่าอาหารและเครื่องดื่ม

4) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เช่น ค่าเข้าชมสถานที่ ค่าของฝากและของที่ระลึก ค่าการรักษา โรค ค่าซ่อมรถ เป็นต้น